

ראש השנה תשע"ו

זמני כניסת החג

Baltimore, MD.....	7:00
Brooklyn, NY.....	6:50
Chicago, IL.....	6:43
Johannesburg, S. Africa...	5:41
Lakewood/Deal, NJ.....	6:54
London, UK.....	7:05
Los Angeles, CA.....	6:44
Manchester, UK.....	7:12
Monsey, NY.....	6:51
Montreal, Quebec.....	6:51
Toronto, Ontario.....	7:13
Yerushalayim.....	6:12
Zurich, Switzerland.....	7:24

זמני ראש השנה בישיבה הקד'

5:30 -	סליחות ערב ר"ה
1:10 -	מנחה בערב ר"ה
7:35 -	ערבית בליל א' דר"ה
8:15 -	ערבית בליל ב' דר"ה
6:40 -	שחרית בב' הימים
7:30 -	"המלך"
5:15 -	מנחה ביום א' דר"ה
5:30 -	מנחה ביום ב' דר"ה

ראשי הישיבה הרבנים והנהלת

הישיבה מברכים

את נציבי הישיבה וכל אנשי הרוח

נדיבי הלב הפותחים לבם הרחב

למען עמלי התורה

ואת כל העסקנים המסורים

די בכל אתר ואתר העוסקים

במלאכת הקודש למען הישיבה

הקד'

יחד עם כל תלמידי הישיבה,

בוגריה ובני משפחותיהם

בברכת שנה טובה כתיבה

וחתימה טובה רוב נחת בריאות

פרנסה ברווח ברכה והצלחה

בהתבונני בהם מבעד לחלון הקטן, היה נדמה לי שלבשו צורת מלאכים ואולי לכן לא הרגישו כל חולשה גופנית וכו'.

בהיותי נערה צעירה היו מעייני נתונים לשמלתי החדשה בלכתי לבית הכנסת. בשנה זו במיר תפשו "בגדי הרוחניים" עדיפות ראשונה. בשעת תקיעת השופר בצאת יום הכיפורים, הרגשתי את עצמי מטהרת. מי יתן והקב"ה יקבל תפילותי ויעניק למשה ולי שנה מבורכת שתצעדנו לקראת הבנה עמוקה יותר בחיי התורה.

עתה אני עסוקה בהכנות לקראת חג הסוכות, עליהן אספר לכם במכתבי הבא. יחסר לי קישוט סוכתכם השנה. מי ממלא את מקומי? באהבה, משה ורוחמה.

מתוך הספר: הכל לאדון הכל

את עצמו יחד עם כל העולם לכף זכות, אין חשובה יותר מלימוד תורה, שכל מילה בה היא מצוה בפני עצמה, ואיתא בירושלמי (ריש פאה) שכל העולם כולו אינו שוה לדיבור אחד מהתורה, וכן העולם כולו מתקיים על דברי תורה שנאמר "אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמת", ו"תלמוד תורה כנגד כולם".

אעפ"כ אמרו חז"ל "אשמרה לפי מחסום" (תהלים לטו)- וכי יש מחסום לפה, אלא אשמרה שתיקוּתא שלא אתעסק בדברים בטלים אלא בלימוד תורה (שוח"ט שם). הרי שהעולם כולו נברא בשביל התורה, והתורה ניתנה כדי שלא יעסוק בדברים בטלים.

למדים אנו את חומר הפגם שבדברים בטלים. וא"כ זהו פשט חדש בדברי הגמ' (יומא יט:) ודברת בם, בם יש לך רשות לדבר ולא בדברים אחרים, והיינו שכל התורה היא כדי שלא ידבר בדברים אחרים.

מֶרֶן הַסְּבֵא מַסְלֻדָּקָא בְּשִׁיחְתּוֹ

הראשונה, ראש השנה תרפ"ג.

אבא ואמא יקרים מכל, מרגע ה"אמן" הראשון בתפילת ליל ראש השנה, עברתי לעולם הרוחני. תפילות ראש השנה ויום כיפור בישיבה הן כה מלהיבות ורציניות. הן חדרו לעמק' לבי והרטיטו את גופי ונפשי. קולו של השופר עורר ב' לא רק את אימת יום הדין, אלא את התקווה והציפיה לבואו של משיח צדקנו במהרה.

כאן כל תפילת שמונה-עשרה נמשכת למעלה משעה. יש זמן להתרכז בכל מלה. תפילת ראש השנה הסתיימה בשעה ארבע.

הרב קמ"י, הרב פינקל, המשגיח ר' ירוחם ור' חצקל, עמדו בתפילת שמונה-עשרה כמעט משך היום כולו. ולא זו בלבד, אלא שביום כיפור עמדו על רגליהם כמעט כל היום.

דברי הוותיקו

ברמב"ם: צריך כל אדם שיראה עצמו כל השנה כולה כאילו חציו זכאי וחציו חייב, וכן כל העולם כאילו חציו זכאי וחציו חייב וכו', עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וכו' שנאמר 'צדיק יסוד עולם' זה שצדק והכריע את כל העולם לזכות והצילו (תשובה ג,ז).

משמע שכל אדם יכול להיות 'צדיק יסוד עולם', כאשר העולם שקול והוא במצוה אחת שעושה מעמיד את יסוד העולם ומכריעו לזכות.

הרי שבימים אלה כשנידון האדם לחיים ולמוות, יחד עם זה שרואה האדם את עצמו חציו חייב וחציו זכאי, צריך גם לחשוב ולראות את כל העולם במצב זה. כמה א"כ עליו להיזהר מעבירה בימים אלה שהעולם כולו עומד למשפט, ובפרט מלהיות ממחטיאי הרבים שהוא ממעכבי התשובה.

ומכל המצוות שעל האדם לעשות כדי להטות

דברי הימים

"אמרו לפני מלכויות"

אינני ראוי לומר שאיני ראוי, אבל שליחותא דאבי מורי שליט"א עבידתא שהורה לי לדבר.

עומדים אנו ימים ספורים לקראת יום הדין, יום המשפט. כדאיא במתני' בארבעה פרקים העולם נידון, בפסח על התבואה ובעצרת על פירות האילן, בראש השנה כל באי עולם עוברין לפני כני מרון שנאמר "היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם". כל אחד רוצה להינצל. כ"א רוצה בריאות, חיים ונחת, רוחניות וגשמיות. הקב"ה שהוא בעל הבית על העולם, רק הוא נותן, מציל ומושיע. וכשעומדים לפני המשפט - לפלא גדול יהיה אם יעבור אדם את האלול ללא שום התבוננות, וללא התרוממות והתעלות. שהלא עומדים אנו להישפט.

הרהור וההתבוננות מביאין לתשובה

עצת היצר היא להרדים את האדם. כדאיא במס"י שהיצר הרע פועל כעצת פרעה, שחשש שימרדו בו. על כן אמר תכבד העבודה על האנשים. כך לא יהיה להם זמן ופנאי לחשוב לילך כנגדו. וכן איתא במדרש (ילקוט תהילים קלז) עה"פ "על נהרות בבל שם ישבו גם בכינו בזכרנו את ציון", והביאור "שם ישבו" - מלמד שלא היה להם ישיבה מירושלים עד בבל. ולמה לא אפשרו להם לנוח כל הדרך? כתוב שהרשעים ידעו שאם יתנו להם זמן לשהות מעט, יוהרו בתשובה. ואז יחזירם הקב"ה לירושלים. וע"כ המתנית עד הגיעם לבלב, ששם כבר יהיו בתוך הגלות ויהיה קשה יותר לבטל את הגזירה. זו עצת היצר, אינו נותן לחשוב ומשיגים שלא יבאו להתבוננות או הרהור של תשובה.

וזהו העבודה המוטלת עלינו, להרהר מעט על השנה החולפת כמה מאורעות עברו עלינו. מזכירים זאת ב"ונתנה תוקף", וכן ב"אתה זוכר מעשה עולם", ועל המדינות בו יאמר איזו לחרב ואיזו לשלום, איזו לרעב ואיזו לשובע... ובריות בו יפקדו להזכירם לחיים ולמוות... מי לא נפקד כהיום הזה... כי זכר כל היצור לפניך בא מעשה איש ופקודתו מחשבות אדם ותחבולותיו יוצרי מעללי איש", ואח"כ "אשרי איש שלא ישכח וכן אדם יתאמץ בכ". מדינות בעולם עברו מהפיכות לרעה ולטובה, יש מדינות שיש בהן מלחמות והרוגים, יש כאלו ששורר בהן רוגע, יש שרעבות ללחם, ויש שמדושנות שובע. כמה אסונות ראינו במים ה' ירחם, כמה שאר ייסורים. והכל הרי נכתב בראש השנה ונחתם ביו"כ. [אמנם צריך לדעת שגם לאחר יו"כ אפשר לקרוע את הגור דין ע"כ שחל ציבור וכו'] עבודתנו כעת היא לגרום שיהיה גור דין טוב על הכלל ועל הפרט. כתוב "לעולם יבקש אדם רחמים שלא יחלה", זו הצלה ברוחה שיהי הכל לטובה.

כמוכן, אסור לשכוח כמה חסד ורחמים היו מנת חלקנו השנה. כמה חתנים נושעו, כמה מצפים לז"ק נפקדו... כמה חסד ורחמים בתוך הדין. רש"ע הוא אבינו אב הרחמן, כל מה דעביד רחמנא לטב עביד.

הפחד וההכנעה - הדרך לזכות בדין

וא"כ החיוב לבא ליום הדין בפחד, בהכנעה ובתקווה גם יחד. הרווח בפחד הדין הוא בתרת: ראשית, הפחד והיראה

רח"ל. ואם יש הכנעה, יש דברי פיוסים - וכמ"ש "תנה בני ליבך לי", לרצות להתקרב, להיות בפחד ותקווה, כאיש אחד בלב אחד.

לקראת המשפט צריך לידע שהשופט עצמו נותן לנו העצות להינצל מהדין. הרי ברור שאם היה משפט בשר ודם והשופט היה נותן עצות והנחיות איך לנהוג במשפט ומבקש לקיימם כי הוא קרוב ורוצה בטובתנו, כמה שמחה הייתה מהולה בפחד הדין. וכשאנו נזכר את הפסוקים בסוף תפילת געילה: "אמור אליהם חי אני נאום ה' לא אחפוץ במוות המת כי אם בשונו מדרכו וחיה שובו בית ישראל ולמה תמותו שובו וחיו", הקב"ה מתחנן אלינו, כי רוצה בטובת בניו. כמה צריך לשמוח על כך.

"נחפשה זדכינו ונחקוה ונשובה עד ה'" ע"ז שנכין עצמינו באלול גיעי לר"ה מוכנים. והיסוד בראש השנה הוא, שהקב"ה הורה לנו מה לעשות וכיצד להתכונן.

עבודת היום - מלכויות

איתא בר"ה (טז), "אמר הקב"ה אמרו לפני מלכויות כדי שתמליכוני עליכם, זיכרונות כדי שיעלה זיכרונכם לפני לטובה, ובמה, בשופר" ביום זה הקב"ה ציוה אותנו להמליכו. והענין ב'אמרו לפני מלכויות' - ואף על פי שבכל השנה יוחנן עם המייחדים שמו ערב ובוקר בכל יום תמיד פעמיים באהבה, ובברכות שנינו אמר ר"י בן קרח למה קדמה שמע לוהיה אם שמוע אלא כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים ואח"כ יקבל עליו עול מצוות. כל יום מקבלים עול מלכות שמים ערב ובוקר, וא"כ מה המיוחד בעבודת ר"ה?

ראש השנה - התחדשות הבריאה

כבר האריכו בספרים הקדושים שראש השנה הוא יום תחילת מעשיך. בין לר"א שבתשרי נברא העולם ואפילו לר"י שבניסן נברא, אך ודאי יש התחדשות בר"ה, וכמש"כ הר"ן בריה חדשה. ונאמר בתהילים קב "תכתוב זאת לדור אחרון ועם נברא יהלל י"ה". מיהו 'עם נברא' מובא בילקוט: רבנן אמרו אלו הדורות שהם באין בר"ה כמתים במעשיהם והקב"ה כותבן לחיים, ועי"ז הם 'עם נברא', וכמובא בירושלמי המפורסם - שהרי בתורה לא כתוב שר"ה הוא יום הדין, והכלי יקר אומר שכל השנה הוא יום דין ולא רק ראש השנה, אבל מ"מ יש רמו בירושלמי בר"ה (הובא בדת זקנים), אמר ר' יוסי בן קצרתא בכל הקרבנות כתיב והקרבנתם אשה עולה, ובר"ה כתיב ועשיתם עולה, אמר הקב"ה כיון שנכנסתם לפניי בדין ויצאתם בשלום מעלה אני עליכם כאילו עשיתם עצמכם לפניי, והלשון במדרש: "נעשיתם לפניי בריה חדשה". אם כן יש התחדשות בבריאה, כל המלכות היא רק ע"י הבריאה, שהרי הקב"ה בעצמו היה הווה ויהיה ואינו צריך לנו, וכל תכלית הבריאה היא רק להיטיב לבחואינו.

כמו שאומרים בתפילה "אדון עולם אשר מלך בטרם כל יציר נברא לעת נעשה בחפצו כל אזי מלך שמו נקרא". אשר מְלָךְ בלשון עבר - הרי השי"ת לא רק היה, הוא גם הווה ויהיה, אלא ששם 'מלך' זה רק לעת נעשה בחפצו כל, רק

עצמם מביאים רחמים, כדאיא בר"ה טז. א"ר יצחק כל שנה שרשה בתחילתה מתעשרת בסופה, שנאמר "מרשית השנה עד אחרית שנה", כתיב 'רשית' חסר א'. ופירש רש"י כשישראל עושים עצמם רשים בר"ה לדבר תפילה ותחנונים כענין שנאמר "תחנונים ידבר רש", כשבאים בהכנעה ושברון לב זוכים למתעשרת בסופה. שנית, ע"י שברון הלב יחפש האדם עצות איך להינצל מן הדין. העיקר הוא האמונה הטהורה שצריך במשפט, שהרי אנו חיים בזכות האמונה. ואיתא בר"ה (לב): "אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבש"ע מפני מה אין ישראל אומרים שירה בר"ה וביוה"כ, אמר להם אפשר מלך יושב על כסא דין וספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפניו וישראל אומרים שירה, והוסיף ע"ז המ"ב "אלא יהא ירא וחרד מאימת הדין שזה עצמו יבאנו לזכות", השברון וההכנעה מביאו לקרבת אלוקים ויש לו תקווה.

"ממך אליך אברח"

שמא יאמר אדם שיש לו מידת הביטחון ואינו פוחד מיום הדין, כבר הביא ע"ז הגר"ז זיע"א מדברי הרמב"ם שביטחון אינו התעלמות מן המציאות. הלא אם ילך אדם במקום סכנה ואמר שאינו חושש כיון שיש לו ביטחון, ודאי שאין זו מידת הביטחון. ביטחון הוא רק כשיודע את המציאות ושם בטחוננו בה' יתברך שיצילנו. ביום הדין מידת הביטחון היא "ממך אליך אברח". כשיודע שיש משפט, מבקש רחמים, שהרי אין לו להיכן לברוח, כי אם "אלריך" והוא בטחון, כשאנו יודעים את המצב הנורא שאנו שחיים בו ובטחים ברבש"ע, זה עצמו יבאנו לרחמים, וכלשון הטור שע"ז אנו ניצולים. צריך האדם להתפלל ולהתקרב להקב"ה, אב הרחמן, ולחפש עצות להינצל, והגורע ביותר הוא מי שלא שת ליב. [ומון רה"י הגר"ח שמואלביץ זצ"ל היה אומר שהכלל הוא הצלה, להיות מחובר לכלל ולדאוג לכלל זה מכלל העצות להינצל מיום הדין].

בתורה הקד' יש ברכות וקלות, [וראינו במו עינינו את מימוש הקלות במשך השנים ובפרט במלחמה האחרונה. איננו מבינים בחשבונות שמים, אבל יש דין ויש דיין] אך אחרי התוכחה הנוראה כתוב דברי חיזוק "ויקרא משה אל כל ישראל ויאמר אליהם אתם ראיתם את כל אשר עשה ה' לעיניכם בארץ מצרים וכו' המראות הגדולות אשר ראו עיניך האותות והמופתים הגדולים ההם..."

ורש"י בפרשת צבים אומר שאלו דברי פיוסים, שכשישראל שמעו את התוכחה הוריקו פניהם, חששו איך יעמדו בזה, לכן התחיל בדברי פיוסים כדי שלא יפלו ברוחם. ופירשו מפרשי רש"י שכאשר יודעים שיש קלות וייסורים שומרים עצמם ושוב לא יקבלו הקלות והייסורים, אך זה רק במי שיש לו הכנעה. לאחמ"כ כתוב דברים חריפים ונוראים, "פן יש בכם איש או אישה או משפחה או שבט אשר לבבו פונה מעם ה' אלוקינו והיה בשומעו את דברי האלה הזאת והתברך בלבבו לאמור שלום יהיה לי כי בשירותי ליבי אלך...". ופירש"י במראות ליב, דהיינו שכ"ז אנו נוגע אליו. וע"ז כתוב "ורבצה בו כל האלה הכתובה בספר הזה",

העם עושה את המלך. כשאנו נעשים מחדש עם, בריות חדשות- אנו ממליכים את השי"ת עלינו למלך בבחינת הכתרה, אתה מלכינו ואנו עבדיך. בכל יום במהלך השנה אנו ממליכים עלינו את מלכנו ומקבלים עלינו עול מלכותו, אולם בראש השנה זו התחדשות המלוכה.

עבודת והתבטלות – המלכת הקב"ה

נתבונן מעט, מהו מלך ומהו עבד? מן ראש הישיבה הגר"ח שמואלביץ זצ"ל היה אומר שעבד הוא ללא חשבונות אישיים, רצונו בטל לרצון המלך תמיד, בכל זמן ומצב. יש להוסיף ע"כ הרגשה פשוטה, פעמים אדם מרגיש מרוחק, מלא חטאים... אם יטיל המלך על עבדו תפקיד, וכי יאמר לו העבד 'עד היום לא קיימתי דברך אם כן איך אוכל להמשיך ולעשות רצונך?' והלא שוטה הוא! ילך עכשיו וישתדל בכל כחו לעשות רצון המלך ואח"כ יעשה תשובה. אך ראשית יתבטל מעתה והתבטלות זו היא ההמלכה.

האמת היא שכל אחד רוצה מעתה להיות שלם, אך לעתים נופלים. והרי התשובה היא כדברי הרמב"ם "שיעיד עלינו ידוע תעלומות שלא ישוב חטאו זה לעולם", ומי יכול לעמוד בתשובה כזאת? אלא הפשט הוא שכעת האדם באמת רוצה להיות עבד ה', ואפי' שאח"כ חלילה אולי יפול, זה נכלל במלכויות- שגם אם יפול לא יאמר בפילה רק ימשיך להתקרב אליו. עיקר עבודת היצר לאחר נפילת האדם היא לשבור אותו שלא יתעלה ולהביאו לדי יאוש. חלילה לו, צריך להמשיך להתחזק! זוהי עבודתו! זוהי מלחמה! עד שמנצחים לגמרי. זו עבודה תמידית וזהו הפשט "מלכויות". והנה עיקרי התשובה הם חרטה על העבר, קבלה להבא, וידי. והיכן יש ידי בראש השנה והרי זה מעיקרי התשובה? ואדבא, אסור לומר שום ידי בראש השנה, שהוא יום נורא שאין כמוהו ועבודת השטן הוא בכל כחו, כי ידוע גדל היום, ויש נידון במ"ב איך אומרים "אבינו מלכינו חטאנו לפניך"? אלא העניין הוא שבר"ה עיקר התשובה היא ההכנעה וההתבטלות, וידוע מאחד הצדיקים שכשאמר "המלך" בכה. והסביר מהו הבכי, כשנוכח בגמל ביטין נו. כשבא ריב"ז לאספספוס קיסר ואמר לו שלמא עקל מלכא, א"ל שמוטל עלי ב' דיני מיתה: האחד- שאינו מלך, והשני אי מלכא אנה עד האידנא אמאי לא אתית לגבאי. וע"כ כשאמר "המלך" חש שיש עלו תביעה אי מלכא אנה איפה היית עד היום. זו בושה והכנעה. זוהי תשובה אמיתית.

הסבא מן הגר"ח פינקל זצ"ל היה מביא בשם בעלי המוסר: כי אין לבא בשער המלך בלבוש שק- זהו חוסר כבוד המלכות ואין זה ראוי כן להמליך את המלך. וידוע שבקלם היתה עבודה גדולה על אחדות. ובפרט באלול חשוב לעבוד על אחדות, שאין זה ראוי שכל אחד בפני עצמו בא להמליך את המלך בזמן אחר.

עבד בכל המצבים

יש להוסיף, שמונח בעצם המלכות שאנו עבדים. בכל המצבים, בקלות ובקושי. ועבד לית ליה מגרמי' כלום. וידוע מגד"י בכל הדורות שלא היה אצלם מצבים לתורה ולתפילה. ידוע על הסבא מן המשגיח זצ"ל שהיום חל

היארציט שלו. שעבר מצבים קשים ותקופות קשות, בפרט כשהקים את היכל התלמוד בת"א. אז הייתה מצוקה קשה מאד. ומעשה אחד ברצוני לספר. המשגיח זצ"ל היה נוסע פעם בשנתיים לאפריקה לטובת הישיבה. והיה לאות ולפלא אצילותו בכל הליכותיו. באחת הפעמים נדע לו שיש במדינה מרוחקת בתוך אפריקה יהודי בעל ממון רב. ואולי תהיה ממנו תועלת להישיבה. וכמוכן שלא חסך מאונו והלך לעשות השתדלות שם. הוא הגיע לשם לעת ערב. וכסיפר ליהודי על מטרת באו, הודיעו הלה שאינו נותן כלל לישיבות. אין צורך לתאר את גדל האכזבה ועגמת הנפש שנגרמה. אך לא היה שייך לחזור באותו לילה, וע"כ שאל את היהודי הלו היכן יוכל למצא אכסניא באזור זה, והזמינו היהודי ליכנס לביתו ללון שם, וכנראה היה לו לב יהודי רחב, רק שעדיין לא זכה לדעת גדל ומעלת התורה. נכנס לחדר שהוצע לו, ונעמד להתפלל מעריב. כמובן שלא היה מניין במקום זה לכן התפלל לבדו. והתפלל עם ההתבוננות והאצילות והשיעור קומה שלו. ובבוקר לאחר תפילת שחרית הלך להודות לבעה"ב ולהיפרד ממנו לשלום. אבל אז עצרו בעה"ב וביקשו לשבת. הוציא צ'ק ורשם סכום גדול שהיה שווה בהחלט לטרומ עברו. ניסה המשגיח לרמוז ולומר שמקודם הצהיר בעל הבית שאינו נותן לישיבות. אך הוא נענה והסביר שמתחילה לא היה בדעתו לתת אבל כששמע את המעריב שלו בוקע מהחדר התרגש מאד וניפתח ליבו, והחליט שיתן לישיבה. כ"ז משום שלא נפל ברוחו ואף שהיה במצבו, התפלל כהרגלו ואולי אף התווסף לו שברון הלב. אין זמנים ואין מצבים. בכל עת עבד נאמן לקונו. וכמוכן שזוהו מעשה אחד מיני אלה. וזוהי עבודת ר"ה לקבל ע"ע מלכותו יתברך בכל זמן ובכל מצב. ואין נחת רוח גדולה מזו.

תפילות ובקשות – חלק מההמלכה

כתוב בוהר הקדוש שבאים בר"ה ככלבים האומרים הב הב. ומאיך צריך לבקש. כפי שהורו רבותינו וכן ידוע מהגר"ם זע"א שמי שעוסק בר"ה רק בהמלכה שהרי זהו עיקר היום, חסר לו בהרגשת יום הדין. שאם היה חש את המשפט ודאי היה חושש. ואותו אדם לו היה לו משפט ממון לאחר ר"ה היה זוכר בר"ה והיה חושש מיה. וצריך להרגיש משפט ה'. וידוע מהחזו"א שצריך לבקש על הכל. (וכלה"ק אפי' על לחם ובצל...) [ויש אומרים יום א' יותר רחמיני ויום ב' יותר גשמיני]. ומאיך דברי הזה"ק הנ"ל, אך יש עצה לצאת ידי חובת הכל. שאם יאמר העבד למלכו לא אעשה ציוויך בלתי בתשלוי' כו"כ. הלזה יקרא עבד. אך אם יאמר לרבו רצוני לעשות רצונך אבל עבד רעב אינו יכול לעבד. ואם תיתן לי אוכל טוב דירה טובה אוכל לעשות רצונך בשלימות יותר. ז"א סתירה לעבודתו. ואדבא אפשר שאם יתפלל אדם בר"ה לבריאות ונחת וכו' כדי שיוכל לעבדו ית' הרי בקשה זו היא חלק מן ההמלכה. ואף שחלילה אם בא ניסיון העבודה להמליך השי"ת בכל מצב. אבל צריך להתפלל שנוכל לעבדו בקלות ובשלימות. שזה נכנס בחלק המלכויות.

וזה נכלל במה שאנו מתפללים "זכרנו לחיים מלך חפץ

בחיים וכתבו בספר החיים למענך אלוקים חיים". ויש ב' ביאורים מהו למענך אלוקים חיים, הא', למענך, ולא למענינו. ועוד יש אומרים שרצוני לכתב בספר החיים למענך אלוקים חיים. כדי שאוכל לעבדך כראוי, והגם שנתערב נסיבות. ע"ז אנו אומרים "זכור כי עפר אנחנו" אבל צריך לחזק את חלק הטוב. וזהו האופן שצריך ליכנס לר"ה בתקווה טובה להתרצות לפניו יתברך.

"יום תרועה יהיה לכם"

ונסיים בכונת השופר. ראשית לקיים מ"ע של תקיעת שופר. אך כתב הרמב"ם בהלכות תשובה אע"פ שתקיעת שופר גזירת הכתוב, רמז יש בדבר עורו עורו ישינים משנתכם והקיצו מתדמנתכם וזכרו בראכם וחזירו בתשובה וכו'. כדאי מאד לראות לשונו הטהור. ואם אדם מוכון לקיים המצווה ואינו חושב כלל מד' הרמב"ם, ודאי שיצא ידי מצוות שופר אבל לא קיים רצון ה'. ולא עשה כפי שהורה הרמב"ם. שזה רצון ה' במצוות השופר. ובמחזור הובא י' טעמים מרב סעדיה גאון לתקיעת שופר. בשופר מונח המלכת הקב"ה, שברון לב וכו'

ואזנינו הגר"א היה שמח שמחה גדולה בתקיעת שופר. ונכלל בזה שמחת המצווה וגם שמחת ההמלכה. וכש"כ בר"ס גאון שכשממליכים מלך יוצאים בתרועה וקול שופר. המלכנו את המלך ואח"כ יש לנו את השברון לב וזיכרון העבירות. וזה גם מזכיר זכות מתן תורה. וכבר כתב ר"א חבר שכשמזכירים זכות התורה צריך להתחזק בתורה. וכשהבעל תוקע עומד על הבימה להזכיר זכות התורה והקבלת תורה של ר"ה הוא קבלה של המלכת הקב"ה. שמאחר שהוא מלכנו אנו רוצים לדעת תורתנו כמו שכתוב במדרש הובא ברמב"ן בסה"מ שבני המדינה באו למלך ואמרו לו גזור עלינו גזירות אמר להם קבלו מלכותי ואח"כ אגזור עליכם גזירות. [וקבה"ת לוחות שניות היה ביה"כ. אבל בר"ה הוא קבלה מחמת ההמלכה כמדובר לתלמוד ולקיים] הכל נכלל בשופר. וכתוב "יום תרועה יהיה לכם". וע"ז נא' "אשרי העם ידעי תרועה" ופירשו במדרש ידעים לפתות את בוראם בתרועה. ולזה ניסה בלעם הרשע להידמות [לפתות את הבורא]. ומהו פיתוי נקי כל מצוה היא פיתוי.

וע"כ אנו אומרים אח"כ כי אתה שומע קול שופר ומאזין תרועה ואין דומה לך. באי' שומע קול תרועת עמו ישראל ברחמים" וכן ב"ארשת שפתינו מבין ומאזין מבית ומקשיב לקול תקיעותינו". ומהו כל ההאזנה והקשבה, שהקב"ה נכנס ללב כאו"א כמה לב ושברון לב יש לו בשופר. וכן "שומע קול שופר" "ואין דומה לך" רק הקב"ה יודע מעמקי הלב, שהוא ברוח לב וחוקר כליות. [ובודאי שכל המחשבות בין לבין שלא יפריעו בהקשבה להשופר. שזהו עיקר קיום המצווה. ולכונן לקיים מצוות עשה דאורייתא. ביום הראשון, ומדברנן ביום השני. אבל בין לבין להכניס לב. המלכת הקב"ה].

ויזכה אבי מורי שליט"א להמשיך לחזק את הכלל מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, ונזכה סלנו לשנה טובה ברחמינות ובגשמינות. שנה של בריאות ושמחה. ויקיים בנו "אשרים בעולם הזה וטוב לכם לעולם הבא לצנח נצחים".

נאמר בהיכל הישיבה, י"ח באלול

Hilchos Rosh Hashanah part 1

The Shulchan Aruch cites the *minhag* to fast on Erev Rosh Hashanah, which some do until *chatzos* (see *Mishnah Berurah* 129:10).

In davening on Rosh Hashanah, as in עשרת ימי תשובה, we conclude the brachah of Kedushah in Shemoneh Esrei with המלך הקדוש instead of הקל הקדוש. If one forgot and accidentally said הקל הקדוש, and did not correct himself immediately, he must repeat Shemoneh Esrei. The *Mishnah Berurah* (in *Shaar Hatziyun*) quotes the well-known opinion of R' Abbaleh Fasveller who says that if one says הקל הקדוש on the night of Rosh Hashanah he does not need to repeat Shemoneh Esrei, just as one does not repeat Shemoneh Esrei if he forgets to say יעלה ויבוא on the night of Rosh Chodesh. The *Mishnah Berurah* disagrees with this opinion, however; he holds that one must repeat the Shemoneh Esrei.

The Seudah of

Rosh Hashanah Night

The *minhag* is to eat round challoos on Rosh Hashanah. The Chasam Sofer says this is a *siman tov* for a never-ending, long life. The Magen Avraham writes that it is customary to dip the challah in honey. Nevertheless, there should still be salt on the table, even though we do not dip the challah into it.

The Gemara says that since Rosh Hashanah is the start of the new year, one should eat *simanim* – foods commonly referred to by names that hint to a good omen for the coming year. By doing so, we demonstrate our belief in the Yom Hadin, and in this *zechus* we hope to merit many brachos in the upcoming year.

There are different *minhagim* as to whether or not to eat the *simanim* on the second night of Rosh Hashanah as well.

The Gemara and Shulchan Aruch list five foods one should eat on the night of Rosh Hashanah, and specify which *simanim* they represent, some of them in Aramaic:

רוביא is fenugreek, although there are those who eat different types of *kitniyos* instead. On שירבו זכויותינו one should say רוביא, that our merits should increase.

כרתי is leek, and we say שיכרתו שונאינו, that our enemies should be cut off.

סלקא is either beet or spinach, and we say שיסתלקו אויבינו, that our enemies should be removed.

תמרא are dates, and we say שיתמו שונאינו, that our enemies should end.

קרא, according to Rashi דלעת, which means pumpkin. We say שיקרע גור דיננו, that the bad decree against us should be ripped up, ויקראו, לפניך זכויותינו, and that our merits should be called out before You.

The Tur quotes Maharam Rothenberg, who says that one should eat a ram's head and say: שנהיה לראש ולא לזנב, we should be a head and not a tail. If he does not have a sheep's head then he should eat the head of another animal, a chicken, or a fish. There's an additional *siman* for fish brought in the *Mishnah Berurah*: שנפרה ונרבה כדגים, we should be fruitful and multiply like fish.

The Tur also writes that one should eat a sweet apple with honey: לשנה טובה מתוקה.

There's an additional point in eating an apple, because it reminds us of the *zechus* of Yitzchak and Yaakov. When Yitzchak gave Yaakov the brachos, Yitzchak commented that his son had a scent אֶשְׂרָה אֶשְׂרָה בְּרִכְוֹה, like the field that Hashem blessed, which refers to an apple orchard. Some say that this story took place on Rosh Hashanah.

Additional customs include eating pomegranate, according to the Magen Avraham, or quince, as Sefardim do, and to say שירבו זכויותינו. The Magen Avraham says that people should add foods whose *simanim* correspond to the language that they speak. Thus, many people have a custom to eat carrots because they're called *mehren* in Yiddish, which can also mean to increase, as a *siman* that their merits should increase.

Throughout the generations, many of the *simanim* were not available, so the apple and pomegranate became the most common *simanim*. The other *simanim* are actually more important, however, since they are mentioned in the Gemara.

Brachos on the Simanim

One must say *ha'eitz* on the fruit, because it is not part of the meal. We do not make *ha'adamah* on the vegetables, however, because they are considered part of the meal. Many people make the berachah of *ha'eitz* on the apple, but according to R' Yosef Chaim Sonnenfeld this practice is incorrect, because fruit from the *shivas haminim*, such as the date or the pomegranate, take precedence over other fruit. This applies even if the date was cut open to be checked and the apple is still a *shaleim*.

According to R' Yosef Chaim Sonnenfeld, in days bygone, when people only had the apple, they made the brachah on the apple. Today, if one has both pomegranate and date, they should make the brachah on the date first. If not, he should make the brachah on the pomegranate.

There are *poskim* who justify the *minhag* of making *ha'eitz* on the apple and not the pomegranate, for the following reason: on the night of Rosh Hashanah, the apple is *chaviv*, since it reminds us of the *zechus* of Yitzchak and Yaakov, whereas the pomegranate does not have such importance on this night. The Rambam holds that a fruit that is *chaviv* takes precedence over a fruit from the *shivas haminim*. Even though the general *psak* does not follow this Rambam, if someone does say *ha'eitz* on this apple instead of the fruit of the *shivas haminim*, he has upon whom to rely.

This concept of the apple being *chaviv* was generally applicable in a case where a person had just an apple and a pomegranate. If, however, someone also has a date, then it is harder to accept that the apple is more *chaviv* than the date, which is mentioned in both the Gemara and the Shulchan Aruch. If one still wants to say *ha'eitz* on the apple specifically, then it is recommended to bring only the apple to the table and leave the pomegranate and date in the kitchen. Then, there is no problem with saying *ha'eitz* on the apple.

Once the person has said *ha'eitz* on the correct fruit, he can then proceed to eat the other fruit in whichever order he chooses, even if he has other fruit from the *shivas haminim*.

Reciting the Yehi Ratzon

We say a *yehi ratzon* upon eating each *siman*. There are different *minhagim* as to whether or not we should include the *Shem Hashem*. Some people say *Shem Hashem* only in the *yehi ratzon* for the apple in honey; others say *Shem Hashem* in the *yehi ratzon* for each *siman*. Either version is acceptable.

For the first fruit on which one makes a brachah, the correct procedure is to make a brachah, take a bite, say the *yehi ratzon*, and then take another bite. We do not say the *yehi ratzon* before we make the brachah because it is inappropriate to express our needs before giving praise to Hakadosh Baruch Hu.

There is no reason to eat a Shehecheyanu fruit on the first night of Rosh Hashanah. If one does have such a fruit, one should ideally have in mind *not* to include it in the Shehecheyanu recited during candle lighting and Kiddush. Rather, one should recite a separate Shehecheyahu on the fruit.

Foods to Eat and Not to Eat on Rosh Hashanah

The *minhag* is to eat sweet foods on Rosh Hashanah. The sefarim say that one should not eat sour foods. The *Mishnah Berurah* writes that one should not cook fish in vinegar. One should also not eat his fish with chrain or lemon. Many assume that this applies not only to sour foods, but also to sharp and spicy foods. Others say that those are permitted.

Some people have the *minhag* to avoid these foods only on the first night of Rosh Hashanah, but it seems that the *Mishnah Berurah* is referring to the entire Rosh Hashanah. One should avoid eating walnuts on Rosh Hashanah because the gematria of אגוז is the same as the gematria of חטא. One should avoid eating all types of nuts for another reason: because nuts cause one to have more phlegm, which can interfere with one's ability to daven properly. It is permitted to eat a cake that contains ground nuts, since they are mixed in with the other ingredients, and therefore will not cause an increase in phlegm. Nevertheless, there are those who are *machmir* and do not do so. This *minhag* applies primarily to Rosh Hashanah, but there are some people who avoid eating nuts until Hoshana Rabbah.

The *Mishnah Berurah* goes on to write that if we do so much in order to have a *siman*

tov at the beginning of the year, then all the more so we must avoid being angry on Rosh Hashanah, so that this should be a *siman tov* for the coming year as well.

Davening for Personal Needs on Rosh Hashanah

When the Anshei Knesses Hagedolah formulated the *tefillos* of Rosh Hashanah, their focus was on davening for *kevod Shamayim* and not for one's personal needs. In fact, the early *poskim* discouraged the people of their times from asking for personal needs on Rosh Hashanah. However, the Alter of Kelm quoted R' Yisrael Salanter, who said that this practice was suited for the high level of earlier generations. In our days, however, one must daven for his own needs. One who does so is showing that he really believes and understands that Rosh Hashanah is a Yom Hadin. Both Rav Dessler and the Chazon Ish said this as well, and this is our *minhag*.

Kiddush on Rosh Hashanah Morning

There are two *minhagim* regarding Kiddush on a regular Yom Tov morning. Some start with וְיִדְבַר מִשֶּׁה אֶת מַעֲדֵי ה' and then continue with *borei pri hagofen*, while others start with אֶלֶּה מוֹעֲדֵי ה'. Both are valid *minhagim*. Besides the different *minhagim* regarding Kiddush on a regular Yom Tov morning, there are three different *minhagim* for the *nussach* of Kiddush on Rosh Hashanah morning. The first opinion is that one should say whatever he says on a regular Yom Tov. The second opinion is that Kiddush on Rosh Hashanah consists of the *passuk* תִּקְעוּ בַחֲדָשׁ שׁוֹפָר followed by the brachah of *borei pri hagofen* and nothing else. The third opinion is to combine both — one should say whatever he says on a regular Yom Tov, followed by תִּקְעוּ בַחֲדָשׁ שׁוֹפָר and then *borei pri hagofen*.